1110. výročie bulharskej pravoslávnej cirkvi

Jeho Svätosť bulharský patriarcha Kiril spolu s Posvätnou synodou vytvorili z odborníkov komisiu, úlohou ktorej je vypracovať historickú dokumentáciu osobností, ktoré sa zaslúžili o zriadenie autokefálnej pravoslávnej cirkvi Bulharska, lebo práve je tomu 1100 rokov od založenia pravoslávnej bulharskej cirkvi.

Bulharský historik Marin Drinov ešte v roku 1869 písal, že niet pochybností o tom, že kresťanstvo preniklo do hĺbky a šírky od čias apoštolských aj do samého Bulharska. Totiž časť obyvateľstva terajšieho Bulharska spadala do ríše Byzantskej. Byzancia bola kolískou kresťanstva už od jej prvopočiatku. Kresťanstva je tu už známe od sv. apoštolov, lebo sám apoštol Pavol bol na svojej ceste aj v Aténach, kde učil a krstil Grékov a iné národy.

Bulharský národ spočiatku 8. a 9. stor. rozkvitá veľmi rýchle a buduje si svoj štát, na čele ktorého boli kniežatá (neskôr cári). Avšak potom sa dostáva pod nadvládu zúrivých muslimov (Turkov a Tatárov).

Z prvých šíriteľov kresťanstva sú nám známi: Enravot, knieža Boris, sv. Kliment, sv. Naum, Ján exarcha a iní.

Knieža Boris chcel mať v svojom kniežatstve aj usporiadanú cirkev. Za jeho čias šírili tu kresťanstvo rôzni misionári ako z Carihradu, tak aj z Ríma. Jedni na jazyku latinskom, druhí na gréckom. Bolo preto žiadúce, aby jeho národ kresťanstvo dostal v svojej reči, aby tu mali vlastných duchovných. Podáva žiadosť carihradskému patriarchovi, aby v jeho kniežatstve bola ustanovená samostatná cirkev a táto spravovaná aj bulharským klérom a národom. Na sneme dňa 4. marca 870 r. snem v Carihrade vyhovel žiadosti kniežaťa Borisa, poslal im prvého arcibiskupa Josifa a takto týmto dňom započína kresťanstvo v Bulharsku ako samostatná resp. autonomná cirkev. Potom tu prichádzajú žiaci sv. bratov Cyrila a Metoda a to sv. Kliment, sv. Naum. Zakladajú duchovnú školu v Ochride, prekladajú grécke knihy do staroslovienčiny, pripravujú vlastných duchovných a už od roku 893 bulharský národ slúži bohoslužby vo svojom jazyku t. j. v staroslovienskom.

Roku 907 knieža Boris zomiera. Jeho pričinením bulharský národ dostáva na svojom jazyku kresťanstvo, prekladajú sa tu knihy do staroslovienčiny a národ začína už žiť ako uvedomelejší, lebo začína poznávať kultúru susedných Grékov, ktorí vtedy už mali kultúru na vysokej úrovni.

Tešíme sa aj my, pravoslávni veriaci, že sv. bratia Cyril a Metod nielen u nás boli šíriteľmi kresťanstva, ale z ich rúk, resp. od ich žiakov dostali kresťanstvo aj bratia Bulhari. Toto kresťanstvo a tiež aj cyriliku bulharský národ, hoci už minulo 1100 rokov, drží pevne v svojich rukách a hoci bol všelijako prenasledovaný, toto dedičstvo si zachoval podnes.

F. H. A.

Budúce číslo vyjde 10. februára 1971.

Vydáva: Pravoslávna cirkev v Československu, Prešov, v CN Bratislava. Redakcia: Prešov, Slovenskej republiky rád č. 1, tel. 221-09. Vedie red. rada. Vedúci a zodp. redaktor prof. dr. P. Kernaševič. Technický red.: prot. R. Ferenc. Vychádza 12-krát do roka. Tlačia Dukelské tlačiarne, národný podnik, Prešov. Ročné predplatné 12 Kčs, jednotlivé číslo 1 Kčs. Ročné predplatné pre zahraničie: 2 doláre. Rozširuje PNS. Objednávky prijíma každý poštový úrad a doručovateľ. Zahraničnú objednávku treba adresovať. PNS — Ústr. expedícia tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. č. 48 — Povolené Výnosom MIO č. j. 248/II/2 12-V-52 zo dňa 28. mája 1952.

Výtisk č. 9

ODKAZ sv. CYRILA A METODA

Ročník XVII. — Orgán pravoslávnej cirkvi — Číslo 1/1971

Detská príloha nášho Odkazu

Milé deti! Prihováram sa k vám tohto roku prvýkrát. Máme rok 1971, čas beží a mnohé z vás sú už veľké, už nie sú tými maličkými, pre ktorých som písala dávnejšie. A naopak, odrástli tie deti, ktoré ešte boli primalé, aby si sami mohli prečítať moje riadky, určené pravoslávnym deťom. Tak už to v živote chodí, mnohí dospievajú a mnohí starnú a stále znovu sa to opakuje. Nový rok je čas, do ktorého vkladáme mnohé nádeje, čakáme, čo príjemného nás stretne, nový rok je pole neorané, ktoré čaká na ruku oráča, aby mohlo vydať po čase úrodu. Aká to bude úroda, to záleží na nás. Čaká nás veľa práce, naša vlasť má pred sebou mnohé úlohy. Keď ich budeme pomáhať splniť, bude sa žiť nám všetkým oveľa lepšie. Veď aký by to bol človek, ktorý by mohol stáť bokom od veľkého budovania domoviny? Aký by to bol človek, ktorý by nepracoval, ale predsa by chcel jesť a užívať plody práce svojich druhov? Zaiste, že by to nebol dobrý človek. Staré porekadlo hovorí, že statočný človek sa má mať ako k jedlu, tak k práci a k modlitbe. Je v ňom veľa pravdy. Pracovať treba, aby sa spoločnosť, v ktorej žijeme, rozvíjala a mohla nám čoraz viac dávať, aby sme mali za čo jesť, vám maličkým by naozaj nezvýšila ani korunka na čokoládu, keby otec nepracoval, keby mama nepracovala. Bolo by to veľmi smutné. A modliť sa treba rovnakým dielom ako pracovať, lebo len Pán Boh nám dáva zdravie, aby sme mohli odovzdať prácu načas, len Pán Boh nám pomáha, keď je nám ťažko a len Pán Boh nás stráži, keď po práci odpočívame.

A ľudia v svojej podstate radi pracujú, ba dokonca sú hnaní akousi silou, ktorá normálneho človeka nenechá zaháľať. Z detstva pamätám na časy nezamestnanosti, keď ľudia vystávali dlhé hodiny pred sprostredkovateľňou práce, keď čakali až napadne sneh, aby aspoň za pár korún mohli pomáhať pri odpratovaní. Boli chudobní a potrebovali peniaze. Áno, je to pravda. Ale žijú i boháči, napr. vedci, ktorí sú zabezpečení napr. Nobelovou cenou za nejaké významné dielo a dostanú veľa peňazí. Myslíte, že prestanú pracovať, keď majú všetko, čo potrebujú? Kdežeby, znova sa vrhajú do útrap, ktoré prináša výskumná práca, priam bažia po vyčerpaniu a potom po trocha spánku. A nie sú to len takí. Poznám starú babku, ktorá žije z penzie, nemá už nikoho, pre koho by robila, ale ona len tú mrkvičku posadiť, trávičku požať, teperí sa po záhradke, pracuje. Keď by len sedela alebo ležala, zomrela by. Aspoň tak hovorí. Čo si potom, milé deti, treba pomyslieť o ľuďoch zdravých, silných, vyučených, ktorí počas pracovnej doby sedia v krčme, a práca? Tá počká, zasmejú sa a nevadí im, že ich práca chýba nám všetkým, že o to menej máme na stole, o to menej v peňaženkách, o koľko dlhšie posedia pri tom pohárikú. Nie je dobrý ten človek, ktorý nemá rád prácu. Človek bol na prácu stvorený a má ju rád a tých v krčmách bude stále menej a menej.

Teda veľa všetkého najlepšieho v novom roku, nech sa vám práca darí, nech vám Boh žehná vo všetkom.

Vaša teta Helena.

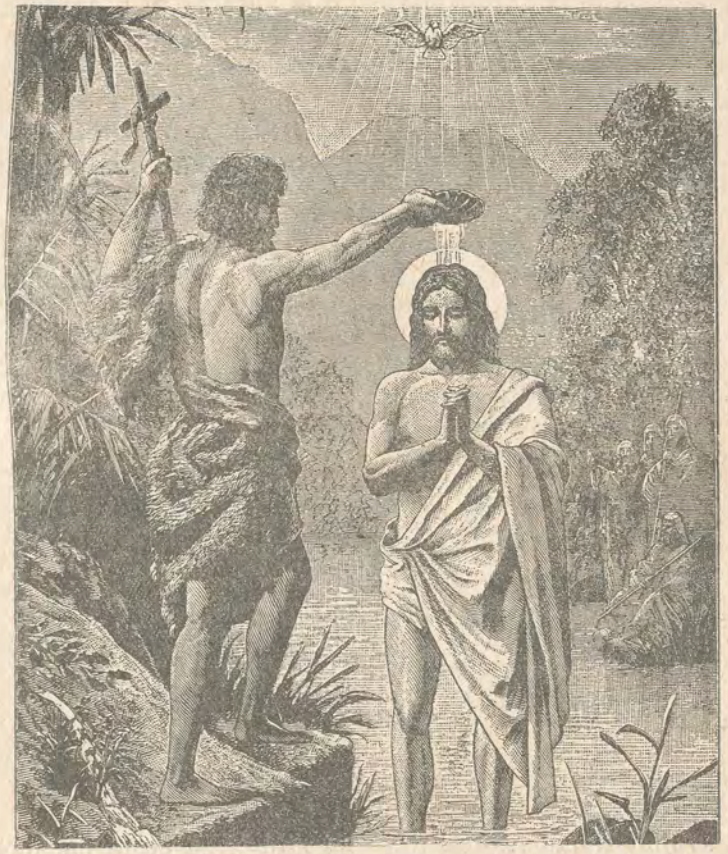

Duchovný zrod

Každý otec duchovný začína svoju kázeň zvyčajne slovami: „Drahí bratia a sestry v Christu". Prečo práve takto, môžeme sa spýtať, veď nám nie je príbuzný, ba niektorých z nás ani osobne nepozná?

Takto rozmýšľal aj Nikodim, učiteľ izraelský, v besede s Christom, keď nerozumel a nepomyslel na duchovné zrodenie od svätého Ducha. Na to mu Pán, ktorý odkrýval tajomstvá Božského zjavenia, povedal: „Ak sa niekto nenarodí znova, nemôže uzrieť kráľovstvo Božie... Ak sa niekto nenarodí z vody a z Ducha, nemôže vojsť do kráľovstva Božieho. Čo sa narodilo z tela,

je telo, a čo sa narodilo z Ducha, je duch" (Ján 3, 1–15). **Týmito slovami bol Nikodim presvedčený o tom, že okrem telesného zrodenia z otca a matky, jestvuje zrodenie duchovné v ktoromkoľvek veku človeka.**

Duchovné zrodenie pochádza skrze cirkev ako matku duchovného zrodu, ktorú Pán založil na učení Božieho zjavenia a na svojom utrpení na odpustenie hriechov, aby sme sa stali synmi skrze Christa a zdedili neporušené kráľovstvo nebeské.

V tajine pokrstenia sa človek prerodzuje v nové stvorenie (Galat. 6, 15); a tak teda všetci, ktorí sa v Christu pokrstili, v Christa sa aj obliekajú a podľa zasľúbenia sa stanú dedičmi kráľovstva Christovho **(Galat. 3, 27–29), dedičmi večného a blaženého života s Christom (Tit. 3, 7). Skrze** krst, hovorí sv. apoštol Pavel, sme boli spolu s Ním pochovaní a keď Christos vstal z mŕtvych slávou Otca nebeského, patrí sa **aj nám,** aby sme kráčali v obnovenom živote (Rim. 6, 3–4).

Tajina krstu sa zachováva len v Christovej apoštolskej cirkvi, podľa slov vzkrieseného Christa, ktoré povedal apoštolom: „Choďte teda, čiňte mi učeníkmi všetky národy, krstiac ich v meno Otca, i Syna, i Ducha svätého" (Mat. 28. 19).

Apoštolská, t. j. pravoslávna cirkev je na zemi založená nie z vôle ľudskej, ale mocou a vôľou Syna Božieho, ako o tom sám Pán, zakladateľ cirkvi, povedal: „Vystavím si cirkev, a pekelné brány ju nepremôžu" **(Mat. 16, 18). Svojej cirkvi On odovzdal úplnosť moci a vlády:** „Ak neposlúchne, povedz to cirkevnému zboru, nech ti je ako pohan a publikán", **t. j. odvrhnutý a vyhnaný zo spoločenstva veriacich, zo spoločenstva dedičov kráľovstva nebeského (Mat. 18, 17).**

Pred svojím Nanebevstúpením Pán sľúbil, že pošle na **apoštolov Ducha svätého, ktorý bude s nimi prebývať večne a učiť ich každej pravde (Ján 14, 16–18; Skut. 2, 2–4).**

Po rozšírení a upevnení viery a veriacich v Christa, začali sa títo volať kresťanmi (Skut. 11, 26). Na ich obsluhovanie apoštoli vysvätovali presbyterov a biskupov, ako napr. rukopoložil sv. Pavel Timoteja pre mesto a kraj Efezský, Tita pre Krétu atď. (Skut. 14, 23; 1 Tim. 4, 14; Tit. 1, 5). A takéto následníctvo od čias apoštolských dochádza až do našich dní a bude trvať do konca sveta (Mat. 28, 20). Všetkých veriacich v Christa, kresťanov, Pán volá bratmi svojimi menšími a tak ich bude volať i v deň strašného a posledného súdu Božieho (Mat. 25, 40).

Na poli obsiatom zdravým účením, tak ako na poli pšeničnom, sa vždy objavujú plevele, ktoré prekážajú rastu; o tom hovoril

i sám Pán svojim učeníkom: „Hľaďte, aby vás nikto nezviedol. Lebo mnohí prídu v mojom mene a budú hovoriť: Ja som Christos, a mnohých zvedú" **(Mat. 24, 4–5). Tak hovorili i apoštoli o niektorých zradcoch zdravého učenia Christovho a učenia cirkvi.**

Apoštol Peter napomínal veriacich kresťanov a upozorňoval ich, že Pavel, podľa múdrosti jemu danej, napísal v poslaniach, snáď napísal niečo nezrozumiteľné, čo oni k svojej vlastnej záhube prevracajú, ako aj ostatné Písmo. Upozorňoval ich, aby sa nezaujímali o bludy priestupníkov, ani neodpadli od pevnosti vo viere, ale aby rástli v milosti a poznaní Pána nášho a Spasiteľa Isusa Christa (2 Ptr. 3, 15–18).

Všetkým svojim veriacim ap. Ján povedal: „A vy ani nepotrebujete, aby vás niekto učil; veď pomazanie, ktoré ste prijali od Neho, zostáva vo vás; ale ako vás Jeho pomazanie učí o všetkom – a ono je pravdivé a nie lož, – a ako vás naučilo, v tom zostávajte!" **(1 Ján 2, 27–28).**

Sv. Ján Zlatoústy hovorí: „V živote možno byť i deťmi, i nedediť dedičstvo; veď nie všetky deti bývajú dedičmi, tak aj my všetci v svojom živote, nemôžeme byť".

Tak teda, bratmi a sestrami, alebo dedičmi Božími, sme preto, lebo sme pokrstení v cirkvi Christovej pravoslávnej, v mene sv. Trojice, v cirkvi, ktorú založil sám Syn Boží, Isus Christos. Cirkev táto je apoštolská, je to dom Boží, je to cirkev Boha živého, je to stĺp a potvrdenie pravdy (1 Tim. 3, 15).

Cirkev Christova je našou matkou, ktorá nás zrodila, aby sme zdedili kráľovstvo Božie. Za slávu tejto cirkvi sa modlil pred svojím utrpením Isus Christos k Bohu Otcovi (Ján kap. 17). Ak je nám pravoslávna cirkev matkou, je naším Otcom Otec nebeský, čo je potvrdené aj v slovách našej modlitby: Otče naš, iže jesi na nebesi, da svjatitsja imja Tvoje... **(Mat. 6, 9–13). Túto modlitbu naučil** svojich apoštolov a veriacich Syn Boží.

Máme teda Otca nebeského a matku, Jeho cirkev svätú pravoslávnu, ktorá nás zrodila ako kresťanov. Môžeme sa smelo volať deťmi Božími a medzi sebou budeme vždy bratmi a sestrami v Christu. **Preto je správne oslovenie otca duchovného na začiatku kázne.**

A. O.

Novoročný príhovor

Známe podobenstvo gréckeho spisovateľa Xenofonta o Herkulesovom rázcestí ste už zaiste voľakedy počuli, čítali. Neurobí nám škodu, keď si ho zopakujeme.

Keď mladý Herkules sa uberal svojou cestou a došiel na križovatku, začal uvažovať, ktorú cestu by si mal zvoliť a po nej pokračovať. Pri tých trudných úvahách ho zastihli dve panie a ponúkli sa mu za sprievodkyne. Prvá mu ponúkla toto: **„Keď pôjdeš za mnou a budeš ma nasledovať, ukážem ti cestu širokú a príjemnú; budeš mať možnosť na tej ceste zakúsiť každú rozkoš a pritom žiadna námaha ti nebude strpčovať život“.** Herkules sa jej opýtal, ako sa volá: **„Moji priatelia ma nazývajú šťastím a nepriatelia neresťou“.** Pristúpila k nemu druhá. Prehovorila s vážnou dôstojnosťou a pokorou. **„Mňa volajú cnosť. Keď ma budeš nasledovať, vedz, že sa nezaobídeš bez ťažkej námahy a práce. Budeš musieť svoje telo uviesť do služieb vôle. Ale odmenou ti bude najväčšia sláva a nekonečná potešujúca blaženosť“.**

Bez rozmýšľania Herkules nasledoval paniu, ktorá sa volala Cnosť.

Buďme i my takí múdri na to, aby sme z križovatky nastávajúceho roku 1971 kráčali po ceste cnosti, lásky, priateľstva.

Náš vstup do nového roku sa podobá vstupu do nového bytu, kde sú zatiaľ len holé múry. **Tento nový dom je v podstate novým rokom s dvanástimi mesiacmi, ktoré budeme musieť, ako tie holé múry, naplniť svojimi činmi, modlitbami, láskou, dobrými vzťahmi medzi sebou.** A tieto cnosti budú preužitočnou miazgou, ktorá nás bude živiť v každodennom zložitom živote. Vypočujme si aj to, čo hovorí veľký prorok Izaiáš: **„Umyme sa, očisťme sa, odstráňme zlo svojich skutkov spred Božích očí, prestaňme zlé robiť“** v tomto novom roku, ale **„učme sa dobro robiť, hľadajme súd spravodlivosti, pomáhajme utláčanému k právu, buďme spravodliví k sirotám, zastaňme sa práva vdovy“** (9, 16—17). Túto statočnú radu veľkého proroka by sme si mali hlboko vpísať do pamäti. **„Nech ťa neopustí milosrdenstvo a pravda; priviaž si ich na svoje hrdlo, napíš si ich na tabuľu svojho srdca“. „Nádej maj v Hospodina celým srdcom svojím a nespoliehaj sa na svoju rozumnosť“ (Prísl. 3, 3, 5).** Veď komuže poslúžia tieto dobré a poučné slová, ak nie nám? Preto sa ich pridržiavajme aj v novom roku.

Naša planéta sa omladzuje. **Stará generácia umiera, nastupuje mladá.** Tak je tomu aj s dňami v roku. Ráno, keď vstávame, podobáme sa mladej generácii, sme svieži, čulí, silní, ale večer tomu už tak nie je. Sily v nás upadnú niekedy až na minimum. Rannej duševnej rovnováhy a sviežosti v nás ubudlo počas dlhého a vyčerpávajúceho dňa. A práve v priebehu toho dlhého dňa: koľkokrát sme vzali meno Božie nadarmo, koľkokrát sme urazili nášho blížneho. Voči svojim predstaveným sme sa nesprávali úctivo, staršiemu sme nepreukázali dostatočnú úctu a pomoc, so závisťou a pohŕdaním sa chováme voči blížnemu. Tieto a ostatné hriechy by sme mali spomedzi seba odstrániť a nestrpčovať si život, ktorý je nám odmeraný len na niekoľko rokov. Veď **„Pán Boh nám v svojich prikázaniach o dobrom a čistom srdci nič takého neprikázal, čo by mohlo byť proti prirodzenosti ľudského srdca. Nenariadil nám, aby sme sa na krídlach vznášali, keďže nás bez krídel stvoril, ani aby sme žili pod vodou, keďže nás stvoril pre život na pevnej zemi“,** povedal sv. Grigorij Nazianský. Musíme si aj to uvedomiť a bez strachu si priznať, že nie sme celkom bez viny, ako sa poniektorí nazdávame, lebo naša nevinnosť pomerne ďaleko od nás odstúpila.

Sv. ap. Ján v svojom prvom poslaní nás usvedčuje z toho tak-

to: **„Ak tvrdíme, že nemáme hriechu, sami seba klameme, a niet v nás pravdy. Ale ak vyznávame svoje hriechy, On je verný a spravodlivý, a odpustí nám hriechy i očistí nás od každej neprávosti“ (1, 8–9).**

Je pekným zvykom, že si navzájom blahoželáme v novom roku a prajeme si vzájomne len to najlepšie. To je správne a dobré. Lenže smutnou pravdou ostáva, že v mnohých prípadoch zostávame len pri želaniach, neusilujeme sa však tieto želania aj dodržať, ale naopak, niekedy v ich splnení výslovne nášmu blížnemu prekážame. To je zlé. Dôsledkom toho, vyznajme spolu s Božím prorokom, je, že **„mnoho je našich prestúpení pred Tebou, a naše hriechy svedčia proti nám; lebo sme si vedomí svojich prestúpení, a čo do našich neprávostí, známe ich. Robili sme neverné ako odpadlíci, a luhali sme Hospodinovi, odvrátili sme sa, nenasledujúc svojho Boha, hovorili sme útisk a odpadnutie vymýšľali a vraveli sme lživé reči zo srdca“ (Iz. 59, 12–13).**

Nech Boh dobrotivý žehná nám tento nový rok 1971, nech dá, aby ľudský rod nikdy nepoznal hlad, vojnu, prírodné katastrofy a iné nešťastia. **Zachráň nás, Pane, pred tým a odpusť nám naše priestupky a požehnaj naše životy.** Michal Spišák, duchovný

BLAHOŽELANIE

Pri príležitosti 75. narodenín nášho pána prezidenta zaslala Metropolitná rada pravoslávnej cirkvi v Prahe tento telegram:

Váženému pánovi arm. gen. Ludvíkovi Svobodovi
prezidentovi Československej socialistickej republiky
Praha — Hrad

Vážený pán prezident,

K Vášmu dnešnému významnému jubileu dovoľujeme si Vám v mene duchovenstva a veriacich našej cirkvi zaslať najúprimnejšie pozdravy s hlbokými výrazmi úcty a oddanosti, so želaním pevného zdravia a sily k výkonu Vašej zodpovednej práce. Sme pevne odhodlaní prispieť všetkými silami pre rozkvet a blaho našej drahej socialistickej vlasti.

Metropolitná rada pravoslávnej cirkvi v Československu.

Treba sa chrániť pred ľuďmi skazenými

(Z poučení sv. Jána Zlatoústeho.)

Tak ako telo človeka hynie od nákazy zo skazeného vzduchu, tak aj duša trpí škazou z obcovania so skazenými ľuďmi: „Ak ťa teda pravé oko zvádza na hriech, vylúp ho a zahoď“ (Mat. 5, 29), pričom sa nerozumie oko, lebo to nemôže urobiť nič zlého, ak duša je zdravá. Pán tým myslí ochranu pred škodlivými ľuďmi, ktorí činia zlo a radí s nimi neobcovať. Farba a zdravie tela nám patrí od prírody, ale stáva sa, že sa ono kazí postranným vplyvom. Preto nebudeme pokladať za nedôležitú škodlivosť obcovania so skazenými ľuďmi, aj keď by to boli naši priatelia. Taký zlý vplyv zahubil mnohých veľkých ľudí, ako Samsona, Šalamúna, vedel rozvrátiť celý národ judejský. Zvyčajne nenarobia toľko škody divé zvieratá, koľko ho narobia skazení ľudia; zvieratá zjavne robia svoje zlo, ale ľudia nepozorovateľne rozširujú nákazu, oslabujú silu cnosti tým, ktorí im podľahli. Ak sa človek rozhodol presťahovať na iné miesto, najprv sa podrobne dozvedá, aké sú tam životné podmienky, či je tam voda, aké je tam podnebie atď. Keď sa vec týka duše, zabúda často na to, aby spoznal duchovný stav tých, s ktorými vstupuje do obcovania, ale bezhlavo sa im zveruje. Mnohí odišli do púšte, lebo nenašli okolo seba cnosť a báli sa o svoju dušu. Ak sa budeš chrániť pred skazenými ľuďmi, nájdeš aj uprostred sveta púšť, t. j. bezpečie pre vlastnú spásu. Ak odtíname hnisajúcu a nezhojiteľnú časť tela zo strachu, aby sa od nej nenakazilo celé telo, o to viac tak treba postupovať vo vzťahu k mravne porušeným ľuďom. Ak ich môžeme napraviť a seba neskaziť, je to ešte lepšie. Sv. ap. Pavel pripomína: „Vyvrhnite toho zlostníka spomedzi seba!“ (1 Kor. 5, 13).

Zlá spoločnosť kazí dobré mravy. Nech nikto nemá zlého a skazeného priateľa. Hoci by sa mu aj nič nestalo, predsa by sa neuchránil pred počúvaním zlej reči. Ľudia nepozerajú na náš život, ale súdia podľa našej spoločnosti. Hoci by sa nám nič nestalo, predsa by sme uviedli do pokušenia druhých a prostoduchý brat trpí pre nás. Musíme obrátiť pozornosť i na jeho nemoc. Správajme sa tak, aby nikto nemal dôvod nás právom posudzovať. Tí, ktorí vedú poctivý život, oslavujú Pána, a naopak, tí, ktorí žijú zle, dávajú dôvod pre hriech. Nedaj, Bože, aby medzi nami boli takí, ale nech žiaria naše skutky tak, aby bol oslávený Otec náš, „ktorý je na nebesiach“.

Poznaj pravoslávnu cirkev — svoju duchovnú Matku

Uplynulo viac ako dvadsať rokov od doby, keď sme sa my, bývalí uniati — gréckokatolíci vrátili do pravoslávnej cirkvi. Táto pre pravoslávnu cirkev veľká dejinná udalosť môže byť podnetom k tomu, aby sme tomuto významnému výročiu venovali väčšiu pozornosť, nakoľko sa tu jedná o našu vieru, cirkev, o odkaz našich pravoslávnych predkov.

Treba povedať, že *návrat uniatov — gréckokatolíkov do pravoslávnej cirkvi, ku ktorému dal podnet Prešovský sobor 28. apríla 1950, je iba vyvrcholením celého veľkého procesu navrátenia sa uniatov — gréckokatolíkov do pravoslávnej cirkvi, ktorý začal u nás začiatkom tohto storočia.*

Je známe, aké obavy mali vedúci činitelia a kňazi uniatskej gréckokatolíckej cirkvi zo založenia pravoslávneho monastiera v Ladomírovej, odkiaľ sa šírilo svetlo viery našich pravoslávnych otcov. *Počas niekoľkých rokov vyrástli na východnom Slovensku nové pravoslávne chrámy a pravoslávna cirkev za túto dobu obnovila svoju spred 300 rokmi prerušenú činnosť až v 26 obciach,* čo bolo tŕňom v oku nepriateľov sv. pravoslávia.

Aj na Zemplíne sa dobre pamätajú, ako zatriasla sebavedomím uniatskeho vedenia *výstavba pravoslávneho bohostánku v Rebríne.* Taktiež na južnom Zemplíne sa veriaci budú zaiste pamätať, akú námahu musel vynaložiť *na potlačenie pravoslávnej viery v Čelovciach uniatsky biskup z Užhorodu.* Nepomohlo tu ani zastrašovanie ani hanobenie pravoslávnej viery; dietky východnej cirkvi sa napriek dočasnému odlúčeniu od svojej pravoslávnej matky — cirkvi postupne vracali k viere svojich otcov.

Snáď je to paradox, ale práve na Zemplíne, zvlášť v Michalovskom okrese, kde katolícky orientovaní redemptoristi vyvíjali húževnatú katolizačnú činnosť, utrpeli uniati pri obnovovaní únie obrovský neúspech. Veľká časť bývalých uniatskych gréckokatolíckych farností sa v tomto okrese hlási k pravoslávnej cirkvi a v ďalších obciach veriaci, vtiahnutí do únie v dôsledku udalostí v rokoch 1968 a 1969, *čakajú iba na popud k návratu k viere svojich pradedov.*

Na základe uvedeného možno smelo povedať, že ani počas *300 rokov únie neochablo pravoslávne cítenie v srdciach veriaceho ľudu.* Aj napriek tomu, že uniatske vedenie a rímskokatolícki biskupi vynaložili obrovské úsilie, aby národ pokatolíčili, zostával náš ľud v „ruskej viere". Pospolitý veriaci, v podstate pravoslávny ľud sa stále držal svojej „ruskej" cerkvi, kde v nedeľu a vo sviatok si z „ruského" zborníka z hĺbky duše zaspieval svoje staroslovanské „ruské" piesne a kde neustále zneli slová, pripomínajúce

pravoslávny pôvod tohto ľudu: *„... i vsich vas pravoslávnych christijan da pomjanet Hospoď Boh vo carstviji svojem".* Náš obyčajný veriaci človek si nikdy nepomyslel, že by mal chodiť do rímskokatolíckeho kostola, *i keď voči svojim bratom, západným kresťanom, rímskokatolíkom, nechoval žiadnu nenávisť.*

To, že sa náš národ, potomok to pravoslávnych predkov, zčasti katolizoval, na tom majú smutnú zásluhu uniatski gréckokatolícki kňazi, ktorí nepochopili volanie doby a často aj pod vplyvom svojich falošných predstáv poslali ľud do rímskokatolíckych kostolov. *Táto zrada východnej cirkvi a východného obradu však nepomýlila väčšinu bývalých gréckokatolíkov, ktorí sa stali skutočnými obráncami svojho východného obradu a svojej východnej, cyrilometodejskej cirkvi a vrátili sa tam, kde skutočne a zákonite patrili — do pravoslávnej cirkvi.*

Veľká vina uniatskych kňazov, či snáď úspech katolicizmu, je aj v tom, že nedokázali alebo nechceli vypestovať u veriaceho ľudu pocit hrdosti na svoj staroslovanský, cyrilometodejský obrad, ale *stále poklonkovali a ustupovali pred západnými, rímskokatolíckymi nánosmi a tradíciami, ktoré sú dobré pre západných kresťanov, ale sú cudzie pre kresťanov východnej, pravoslávnej cirkvi.*

Veď čo dobrého pre východnú cirkev mohlo priniesť *vyhadzovanie ikonostasov z našich chrámov, odstraňovanie pôvodnej východnej maľby — ikon a jej nahradzovanie západnými vzormi, ktoré zbavili naše východné chrámy hlbokej duchovnej krásy, ktorá je ozdobou chrámov vo východných pravoslávnych krajinách.*

Je všeobecne známe, že ikony, toto veľké bohatstvo východnej cirkvi a ich prínos svetovej kultúre, sú v súčasnej dobe predmetom štúdia odborníkov a majú nesmiernu umeleckú hodnotu. *Pravoslávne národy sú priam hrdé na toto veľké dedičstvo svojich predkov a svojej cirkvi.* Tieto ikony v našich chrámoch, žiaľ, nenájdeme a keď aj, tak vo veľmi malom počte.

Alebo či bolo prínosom pre tradíciu východnej cirkvi vynechávanie ektenií z bohoslužieb a *prispôsobovanie kňazského rúcha rúchu rímskokatolíckych kňazov či biskupov ako napr. rozostrihovanie felonu na prsiach na dve časti a podobne?* V súčasnosti sa na uniatskych farnostiach *odstraňujú pôsty pred sv. prijímaním a konajú sa bohoslužby, ako je sv. liturgia vo večerných hodinách.*

V dôsledku katolizačnej činnosti uniatskych duchovných sa tratilo aj povedomie príslušnosti k východnej cirkvi. Ako bývali uniati — gréckokatolíci, sme o svojej východnej cirkvi vedeli málo, vo väčšine prípadov vôbec nič. Ako východní kresťania sme vedeli veľa o cirkvi západnej, o Ríme, o Lurdoch a Fatime a podobne, *ale nevedeli sme nič o Carihrade, Jeruzaleme, Antiochii, Athose, Kyjeve, Počajeve, o pravoslávnych národoch a ostatných pre pravoslávneho východného kresťana posvätných miestach.* Ne-

bolo to však našou vinou, bola to vina tých, ktorí nás chceli úplne katolizovať, ktorí sa báli povedať čo i len slovíčko o východnej cirkvi pravoslávnej zo strachu, aby veriaci nezačali premýšľať o tom, čím vlastne sú a ku komu patria. Aj keď sa niekde objavila nejaká, vo väčšine prípadov nepriaznivá zmienka o východnej pravoslávnej cirkvi, bolo už vopred upozornené, že *„schizmatici, ktorí sa neprávom nazývajú pravoslávni...“* a ďalej nasledovalo to i ono, pričom sa nezabudlo poznamenať, že vstúpiť do chrámu skutočnej východnej cirkvi je smrteľným hriechom.

Vďaka Bohu, že sme *počas uplynulých 20 rokov mohli poznať pravoslávnu cirkev v jej úplnej kráse a bohatstve a zistiť, že to, čo sa nám snažili nahovoriť, vôbec nie je pravda, ale čistá lož.*

Náš ľud po stránke príslušnosti k východnej pravoslávnej cirkvi často prerástol aj svojich učiteľov — uniatskych kňazov. Uvediem príklad zo života. Uniatsky gréckokatolícky kňaz sa pred svojim školským kurátorom chválil, aké úspechy dosiahol v kázniach proti pravoslávnym na bývalej Podkarpatskej Rusi. Kurátor, ktorý predsa vedel rozmýšľať, dal kňazovi otázku: *„Ako to, že ste kázali proti pravoslávnym, veď pravoslávnych spomínate na každej bohoslužbe?“* Na túto otázku kňaz — uniat nevedel dal svojmu veriacemu odpoveď.

Pred 21 rokmi po tristoročnom odlúčení sme sa vrátili k našej duchovnej matke — pravoslávnej cirkvi. *Svoje náboženské osudy sme spojili s 250 miliónmi pravoslávnych veriacich na celom svete.* Navrátením do pravoslávnej cirkvi sme sa stali členmi veľkej a slávnej cirkvi, *ktorú založil sám Spasiteľ Isus Christos v Jeruzaleme.* On je jej uholným kameňom, On je jej večnou hlavou, On je v nej prítomný až do skončenia sveta. Ako dobrí pravoslávni veriaci máme sa snažiť svoju východnú cirkev pravoslávnu poznávať, zoznamovať sa s pravoslávnymi národmi, s pravoslávnymi svätyňami, s východnými tradíciami, poznávať život pravoslávnych veriacich. *Pravoslávna cirkev ako dedička a hlásateľka učenia samého Spasiteľa Isusa Christa, sv. apoštolov, sv. Otcov a všeobecných snemov získava v súčasnej dobe stále väčšie sympatie.* Západ, ktorý ju doteraz zaznával, sa snaží poznať jej duchovnú krásu, o čom svedčia mnohé pochvalné vyjadrenia západných kresťanov. Mnohí západní aj rímskokatolícki kresťania vidia vo východnej cirkvi zachovanie *„učenia, ktoré nepoznalo zmenu“*, vidia v nej *„cirkev modlitby“*, *„cirkev sv. apoštola Jána — cirkev lásky“*. Očakávajú od nej obrodenie západného kresťanstva.

Pravoslávnu cirkev tvoria v súčasnosti slávne patriarcháty: *carihradský, alexandrijský, antiochijský, jeruzalemský.* K tejto pôvodnej kresťanskej cirkvi sa hlásia mnohomiliónové slovanské národy, hlásia sa k nej Gréci, ktorí svojím myslením pravoslávnu cirkev obohatili v samých jej začiatkoch. Pravoslávna cirkev má nespočítateľné množstvo posvätných miest ako je *sv. Hora Athos, monastier sv. Kataríny na Sinaji, mnohé miesta v Jeruzaleme a vo Svätej Zemi, posvätené prítomnosťou samého Spasiteľa, premnohé svätyne v Rusku, na Ukrajine, v Bielorusku, Rumunsku, Bulharsku, v Juhoslávii, v Grécku, na Cypre* a na mnohých iných miestach.

O týchto miestach sme mali ako uniati — gréckokatolíci veľmi málo vedomostí a našou snahou je poznávať nespoznané, odhaľovať zatajované, poznávať pravoslávnu cirkev.

Toto všetko chce priblížiť pravoslávnym veriacim autor seriálu článkov o pravoslávnej cirkvi, ktoré budú uverejňované pod názvom *„Poznaj pravoslávnu cirkev“* a ktoré začnú vychádzať počnúc budúcim číslom nášho Odkazu sv. Cyrila a Metoda. Odmenou autora bude pocit, že aspoň skromnou mierou prispel k zvýšeniu pravoslávneho povedomia pravoslávnych kresťanov.

P. T.

Pravoslávny biskup mukačevský Joannikij Zejkan (1651 — 1686)

Po smrti pravoslávneho mukačevského biskupa Sofronija Jusku v roku 1648, bola mukačevská eparchia počas troch rokov neobsadená. V tom čase sa o ňu starali archijereji z Transylvánie, biskup Sofronij, a z Haličskej Rusi biskup Jurij[1]). Len v roku 1651 duchovenstvo a veriaci, podľa dávnej obyčaje si volia biskupa spomedzi miestneho duchovenstva — Joannikija Zejkana[2]). Tento biskup pochádzal z miestnej šľachty, narodil sa v Imstičeve (okr. Iršavský). Bol to človek bohatý a z vlastného imania uspokojoval materiálne potreby cirkvi, čo priaznivo vplývalo na rozkvet cirkvi[3]). V roku 1652 bola jeho voľba potvrdená vdovou po kniežaťu G. Rakovcym, Annou Loranfi, protestantkou, s tým, že jeho biskupská rezidencia zostane v Mukačeve. Uniati vtedy už mali biskupa P. Rostošinského, ktorý hneď po zavedení únie sa bál ubytovať v Mukačeve. Preto ho pritúlila na svojom zámku Anna Drugethová v Užhorode[4]). Biskup Joannikij bol pevným človekom, v pravosláví neochvejným, o čom svedčí list jezuitu Sevastiana Millea, ktorý v roku 1662 písal do Krakova páterovi Mitkiewiczovi: „...mukačevská Ukrajina je schizmatická a biskup (J. Zejkan) tých Rusov žije v monastieri pri zámku a meste. Je to človek hrubý

a zavzatý, nie taký, ktorý by sa dal sklonit na úniu dobrým, láskavým slovom. Takých má aj kňazov. Azda niektorí z nich by sa aj mohli sklonit pred úniou, ale sú vedení strachom a solidaritou k druhým oltárnym bratom"[1]) (str. 711).

Rodina Zejkanovcov bola zo starého karpatoruského šľachtického rodu. Historik I. Duliškovič nazýva biskupa Zejkana „mužom skúseným a učeným. Dimitrij Rac, ktorý vybudoval kamenné budovy Mukačevského monastiera, dostal určitú sumu od J. Zejkana, ktorý sa vrátil z Ruska, kam sprevádzal dvoch svojich ľudí..."[5]) Historik Orlayi, charakterizujúc kultúrnu výšku nášho národa na Podkarpatsku a na Prešovsku, píše, že naši predkovia boli „natoľko osvietení, že za Petra II. bol vychovávateľom pri dvore Ivan Alexejevič Zejkan"[6]). To svedčí, že biskup Joanikij Zejkan mal patričné vzdelanie, aké bolo pre roľníkov tých čias nedostupné. Eparchiu riadil natoľko úspešne, že dokonca mnohí sa vrátili z únie späť k pravosláviu[7]).

Jeho úspechy veľmi znepokojovali katolíkov. Veľmi sa preto snažili za každú cenu nášho biskupa dostať z Mukačeva preč. A skutočne toho dosiahli. Na príkaz vrchnosti biskup J. Zejkan v decembri roku 1664 bol násilne vyhnaný z monastiera spolu so svojimi monachmi do jeho rodnej dediny Imstičevo. Tu sa usadil do neveľkého vlastného monastiera a odtiaľ viedol eparchiu[7]). V tom čase bolo 769 chrámov (farností) v mukačevskej eparchii, okrem Maramoroša, kde obyvateľstvo bolo pevné v pravoslávi. Uniatskych farností bol nevýznamný počet. A pritom ešte v Užhorodskej domínii bolo 60 pravoslávnych duchovných a na Mukačevsku zostala prevážna väčšina farností pravoslávnymi[8]).

Biskup J. Zejkan, ako dobrý arcipastier, starostlivo pečoval o cirkev, ktorá bola obkolesená nepriateľmi. Neustále navštevoval farnosti, niekoľkokrát ročne vydával Poslania, v ktorých upevňoval svoju pastvu v pravoslávi, pripravoval a vysväcoval duchovných. Po jeho vyhnaní z Mukačeva nastali ťažké dni pre jeho prácu v eparchii a tieto ťažkosti na sebe niesol až do konca života. Zomrel 8. XI. 1686 [3]) (str. 956). Večnú pamiatku si urobil tým, že dal vybudovať kamenný chrám na Černečej Hore. Stavba bola dokončená r. 1661[9]) a zachovala sa dodnes. Keď biskupa Joannikija vyhnali z Mukačeva, do pravoslávnej biskupskej rezidencie sa nasťahoval uniatsky biskup P. Rostošinský a odvtedy sa začalo ostré prenasledovanie pravoslávnej cirkvi u nás. Tento fakt neskrývajú ani uniatski historici: „S novou silou sa rozhorel boj s pravoslávím, ktoré znovu začalo sa šíriť čoraz intenzívnejšie a ďalej" [7]) (str. 93). Aj pri takomto stave bol odpor pravoslávnych más ostrý a únia s veľkou námahou si kliesnila cestu pod záštitou svetskej moci. Najviac vrchnosť a uniatskeho biskupa dráždilo to, že tí, ktorí neprijali úniu, začali z farností vyháňať uniatskych kňazov a „tento náboženský zmätok", píše uniatsky historik, vrcholil, následkom čoho únia upadala[5]) (str. 129). K tomu prispievalo i to, že iniciátori únie

nestihli ešte splniť sľuby, ktoré dali pri zavedení únie, t. j. zrovnoprávnenie uniatskych kňazov s katolíckymi. Nad tým najviac bedákajú uniatski historici: „Našli sa ľudia, ktorí vzbúrili ľud a duchovenstvo proti únii. Ľud bol hlboko oddaný svojej starej viere gréckej... ale nastali hrozné neporiadky, a schizma sa šírila ďalej..."[7] (str. 93). So zavedením únie skutočne normálny život mukačevskej eparchie bol rozrušený, nastali neporiadky a rozpaky, po ktorých pred tým nebolo ani chýru, hoci cirkev mala svoje problémy. Ľud znášal ťažké sociálne bremeno a k tomu sa ešte pripojil náboženský boj, ktorý zosilnel najmä od roku 1670. Toto všetko ľud úplne vyčerpalo. Na jednej farnosti sa niekedy objavili 2–3 kňazi tej alebo druhej viery a to isté sa dialo i v eparchii uniatskej[10]). Príčiny boli asi tohto charakteru:

1. **Pri voľbe biskupa** na uprázdnenú katedru sa objavili nejasnosti svojho druhu o spôsobe voľby archijereja. Stará obyčaj bola: voľba biskupa celonárodným soborom, kde bolo prítomné duchovenstvo, monasi a veriaci.

2. **Vymenovanie nového biskupa** ešte za života starého archijereja na jeho radu. Príklad vidíme u biskupa Joana Grigoroviča. Je samozrejmé, že duchovenstvo najprv s návrhom súhlasilo a vrchnosť ho patričným dekrétom potvrdila.

3. **Boli prípady**, že cirkevné vedenie sa obrátilo na kráľa, kniežaťa, aby dal cirkvi ochranný dekrét, kde sa súčasne potvrdzovali všetky práva eparchiálneho archijereja.

4. **Niekedy menovanie biskupa** sa uskutočnilo na priamy pokyn svetskej vrchnosti, v takom prípade sa duchovenstva ani veriacich nepýtali na súhlas[11]).

To boli niektoré príčiny z mnohých. Najmä však zavedenie únie vnieslo neporiadky do cirkevného života nášho ľudu.

POUŽITÁ LITERATÚRA:

1) Arsenij: *Russkije v Vengrii, S. P. B., 1868*
2) Jevmenij Sabov: *Christomatija, Ungvár, 1893*
3) A. Petrov: *Staraja viera i unija, S. Peterburg, 1908*
4) *Karpatorusskij sbornik, Užhorod, 1931*
5) I. Duliškovič: *Istoričeskije čerty, zv. II.*
6) A. F. Florovskij: *I. A. Zejkan — pedagog iz Zakarpaťťa, Moskva, 1963*
7) I. M. Kondratovič: *Karpatorusskij sbornik, Užhorod, 1931*
8) I. G. Kolomijec: *Očerk po istoriji Zakarpaťťa, Prešov, 1955*
9) Inok Alexij Dechterev: *Deň Pravoslavija, vyd. 2., Užhorod, 1936*
10) E. Nedzeľskij: *Očerk karpatorusskoj literatury, Užhorod, 1932*
11). Kondratovič: *Gréckokatolícky cirkevný dejepis, Užhorod, 1936*

Prečo som pravoslávny?

„Znám svoje, a mňa znajú moje“ (Ján X, 14).
„S nikým nebojujeme, ale ani svoje cudzím nedávame“ (Jerej Michail Rosvigovskij.)

Uniati sa na mňa často obracajú s otázkou, *prečo som pravoslávny? Prečo nechcem byť uniatom?* Prečo nechodím do uniatskeho kostola, ale držím sa svojej pravoslávnej východnej kresťanskej viery?

Uniati mi často hovoria: *medzi uniatskymi a pravoslávnymi bohoslužbami niet rozdielu.* I pravoslávni i uniati — duchovní slúžia službu Božiu rovnako, podľa tých istých cirkevných kníh. Pravoslávni i uniati sa rovnako modlia rovnaké modlitby: Otče náš, Carju nebesnyj, Svjatyj Bože, Bohorodice Divo, Viruju.

Pravoslávni i uniati rovnako svätia naše ruské sviatky a rovnako spievajú v chrámoch Roždestvo Tvoje, Christe Bože naš; Vo Jordani kreščajuščusja Tebi, Hospodi; Pokajanija otverzi mi dveri, Žiznodavče; na Veľkú noc, na Paschu tými istými slovami oslavujú vzkrieseného Pána: Christos voskrese!

Uniatske chrámy sa neveľmi líšia od pravoslávnych. Sú v nich ikonostaty, obrazy Spasiteľa, Presvätej Bohorodičky, Jána Krstiteľa, sv. otca Nikolaja. I pravoslávni i uniati rovnako uctievajú ruských svätých: sv. Vladimíra, kniežaťa kyjevského, prepodobných Antonija a Feodosija Pečerských a iných svätcov.

Slovom: ani uniati nie sú papištami, nie sú západnými katolíkmi, ale východnými kresťanmi, ako aj pravoslávni.

Čože nás teda rozdeľuje — nás pravoslávnych a uniatov?

Prečo pravoslávni sa odťahujú od uniatov? *Prečo pravoslávni a uniati netvoria jednu vieru, ale dve viery?*

Také a podobné otázky počujem stále, každý deň od uniatov. Na tieto otázky chcem aj odpovedať. Chcem, aby každý náš brat uniat poznal to, prečo my, pravoslávni kresťania, nechceme a nemôžeme byť uniatmi. Apoštol Pavel povedal: *„Beda by mi bolo, keby som nekázal evanjelium“* (1 Kor. 9, 16). Tak aj chcem povedať našim bratom uniatom o našej viere všetko. Apoštol hovorí aj toto: *„Lebo nie seba kážeme, ale Christa Isusa, o sebe však hovoríme ako o vašich služobníkoch skrze Isusa“* (2 Kor. 4, 5).

I. VIERA CHRISTOVA POCHÁDZA Z VÝCHODU.

To vie každý, že viera Christova má svoj začiatok a svoje korene na

Východe. *Začiatok viery Christovej je v Jeruzaleme a vo Svätej Zemi.* Tam žil a učil Pán náš Isus Christos, tam začali kázať apoštoli. Z Jeruzalema sa kázeň o viere Christovej rozšírila do celého sveta.

I pomenovanie kresťanské malo svoj pôvod tiež na Východe, v Antiochii. Píše sa o tom v Skutkoch apoštolských: *„A v Antiochii pomenovali sa učeníci prvý raz kresťanmi“* (Skut. 11, 26). Nikto však nepočul, že by počiatok a korene viery Christovej boli na západe, v Ríme alebo v Paríži.

V tropare na sviatok Narodenia Christovho spievame: *„Tebi viditi s vysoty Vostoka i Tebi klaňatisja Solncu Pravdy“.* Tieto slová sa týkajú Isusa Christa, ktorý sa narodil na Východe a z Východu zažiaril na celý svet, všetkým národom.

Prorok Izaiáš v svojom proroctve nazýva Isusa Christa Východom. O tom spievame na utreni v irmose piateho hlasu: *„Isaije, likuj. Diva imi vo črevi i rodi Syna Immanuila, Boha že i Čelovika, V o s t o k i m j a J e m u, Jehože veličajušče, Divu ublažajem“.*

Preto sa modlíme tvárou k východu i chrámy naše sú na východ obrátené. Nie na západ, lebo Východ je meno Pána nášho Isusa Christa.

2. RUSKÝ ĽUD PRIJAL VIERU CHRISTOVU Z VÝCHODU.

Z dejín vieme, že ruský národ *prijal vieru Christovu z východu,* nie zo západu. Ruský ľud prijal vieru Christovu východnú od Grékov, nie však západnú od Rimanov. To znamená, že ruský ľud svoju vieru držal a drží tak, ako verili a veria na Východe: *v Jeruzaleme, v Antiochii a v Grécku. Ruský ľud prijal vieru Christovu v roku 988, je to takmer 1000 rokov.* Vtedy vládol nad ruským národom knieža kyjevský, svätý Vladimír. Pred tým boli ruské kniežatá pohanmi, aj ľud bol pohanský. Ale Vladimír chcel prijať lepšiu vieru. Prichádzali k nemu kazatelia mnohých vier a mnohých národností. Prišli židia a kázali o svojej viere. Ale Vladimír ich vieru neprijal. Povedal: *„Chcete, aby sa i na nás Boh rozhneval a rozohnal nás po celom svete, ako vás?“* Prišli mohamedáni, ale ani ich vieru Vladimír neprijal. Prišli západní katolíci — papišti — od rímskeho pápeža. Ale ani ich vieru Vladimír neprijal so slovami: *„Ani naši otcovia neprijímali vašu vieru“.* Potom knieža Vladimír poslal do celého sveta svojich poslov, aby sa sami pozreli, ktorá viera je najlepšia zo všetkých. Keď sa poslovia vrátili, povedali: *„Nikde niet takej very, ako v Grécku. Keď sme boli na bohoslužbách v Konštantínopole (hlavnom meste Byzancie), nevedeli sme, kde sme: či na nebi, či na zemi“.* Túto vieru Christovu, vieru východnú, prijal od Grékov sv. Vladimír, knieža kyjevský. *Túto veru prijal potom i všetok ruský národ, najprv v Kyjeve a potom v celom Rusku.* Túto vieru Christovu ruský ľud ochraňoval po všetky časy pred porušením.

3. PREČO VIERA CHRISTOVA – VÝCHODNÁ – SA VOLÁ VIEROU PRAVOSLÁVNOU?

Všetci počujeme v chráme, pri službe Božej, slová duchovného: *„I vsich vas pravoslavnych christijan da pomjanet Hospoď Boh vo carstviji svojem“*. Na konci večerne sa spieva: *„Utverdi, Bože, svjatuju pravoslavnuju viru, pravoslavnych christijan vo vik vika“*.

Tak je napísané v našich východných cirkevných knihách.

Prečo Christova viera sa volá v našich cirkevných knihách pravoslávnou?

Pravoslávna, to značí toľko, ako pravá, ozajstná, neporušená viera. *Pravoslávni kresťania, to sú tí veriaci, ktorí vyznávajú pravú, opravdivú vieru Christovu.* Už od čias apoštolských sa objavovali klamári, nepraví učitelia, ktorí siali medzi kresťanmi lživé učenie. Títo lžiučitelia (čiže heretici) porušili vieru Christovu; neučili tak, ako učili apoštoli. Ich viera bola lživou vierou. Zjavenie sa lžiučiteľov predpovedal sám Pán náš Isus Christos: *„Povstane mnoho falošných prorokov a zvedú mnohých“* (Mat. 24, 11).

Aby sa odlíšila od falošnej viery (herézy), pravá viera Christova sa volá pravoslávnou. *Túto pravú vieru Christovu, ktorú kázali apoštoli, objasnili a vyložili sv. otcovia vo svojich dielach a potvrdili na siedmich vselenských soboroch.* Napr. v pravidle 7. Druhého vselenského soboru čítame: *„Tých, ktorí sa pripoja k pravosláviu, prijmeme podľa nasledujúcej obyčaje a obradu... zapečatenia, t j. pomazaním sv. myrom najprv na čele, potom na očiach a nose, na ústach a ušiach“*.

Tretí vselenský sobor určil v 3. pravidle: *„Určujeme, aby členovia kléru, ktorí sú jednej mysle s pravoslávím a so vselenským soborom, odteraz nijakým spôsobom neboli podriadení tým biskupom, ktorí odstúpili, alebo odstupujú od pravoslávia“*. Tu sa tretí vselenský sobor nazýva pravoslávnym soborom a pravú vieru Christovu nazýva takisto pravoslávnou.

Pravoslávny kresťan je ten človek, ktorý verí tak, ako kázali apoštoli a ako učili vselenské sobory a svätí otcovia. *(pokračovanie).*

PROT. M. KERNAŠEVIČ

Z kroniky farnosti Ladomírová

(Pokračovanie.)

15. augusta 1969 *dostal som z Eparchiálnej rady pravoslávnej cirkvi v Prešove list, v ktorom sa hovorilo, že na Medzicirkevnej komisii, ktorú ustanovil minister kultúry p. M. Válek, aby doriešila sporné otázky cirkevného významu, bolo dohodnuté, že gr. kat. na Nižnom Svidníku otvoria chrám pre pravoslávnych veriacich, ale gr. kat. stránka komisie vyhradila si podmienku, že sv. liturgiu nebude slúžiť správca pravoslávnej farnosti vo Svidníku d. o. prot. Ján Lipták, ale okresný arcidekan z Ladomírovej, prot. M. Kernaševič. Malo sa tak stať 17., 19., a 24. augusta 1969.*

Priznávam: neochotne som splňal túto podmienku, ale splnil som ju. Mojej neochote prialo aj počasie, veď 17. augusta celý deň výdatne pršalo. Do Svidníka som došiel rovno o 8. hod. Práve o 8.00 hod. som mal začať slúžiť utiereň, ale na žiaľ, neslúžil som ju. Chrám na Niž. Svidníku bol zamknutý. Stal som si pri dverách a čakám. Ľudia prichádzajú s dáždnikmi a takisto čakajú, čo bude ďalej. Prišiel aj gr. kat. kurátor, p. Zoščak a tiež sa postavil obďaleč nás a stojí. Nič mi už nezbývalo, iba ísť za ním a poprosiť ho, aby nám otvoril chrám, aby sme nemokli na daždi, ale šli sa Bohu pomodliť.

„... Pán Zoščak – *vravím mu* – veď ja som sem nedošiel zo svojej vôle, ja som prišiel splniť iba vôľu vášho ordinára p. Hirku. To jeho bola požiadavka, aby dp. J. Lipták neslúžil, ale ja. Čo vám teda bráni, aby ste i vy splnili svoju povinnosť?“

Pán Zoščak však chrám neotvoril. Nazdávam sa, že by bol otvoril, keby som tam stál sám. Sám som tam totiž nestál, ale stálo nás okolo chrámu 138 osôb, ktorých som pri odchode spočítal, a stáli sme všetci na daždi rovno celú hodinu, t. j. do 9.00 hod. S takou návštevou utierne, ktorú som mal slúžiť vo Svidníku, uniati nepočítali. To ich priam šokovalo, a preto chrám neotvorili.

25. augusta 1969 *znovu zasadala Medzicirkevná komisia. Za pravoslávnu cirkev zúčastnili sa jej títo naši predstavitelia: Jeho Preosvietenosť vladyka Nikolaj, dp. o. prot. Michal Olexa, predseda misijného odboru Eparchiálnej rady v Prešove, a ja. Za gr. kat. cirkev sa zúčastnil jej ordinár dp. Hirka, jeden jeho spolupracovník a zástupca ich okresného arcidekana dp. Dujčak. Predsedom komisie bol rímskokatolícky kapitulárny vikár dp. Onderko. Okrem týchto cirkevných predstaviteľov na komisii boli aj dvaja zástupcovia Ministerstva kultúry a informácií z Bratislavy a dvaja členovia ONV vo Svidníku.*

Jednanie tejto komisie trvalo rovných 9 hodín. Nešlo by ani o ten čas, ak by sa na niečom dohodlo. Za celých 9 hodín nedošlo však k žiadnej dohode a jednalo sa nie vždy na pokojnej úrovni. Museli sme zostať na tomto riešení, že o všetkom rozhodne Ministerstvo kultúry a informácií v Bratislave a kto jeho rozhodnutie nebude rešpektovať, vystaví sa nebezpečiu odňatia štátneho súhlasu k duch. činnosti.

31. augusta 1969 *bol násilne otvorený chrám (železné dvere) vo Vagrinci pri príležitosti pohrebu neb. Márie Študlíkovej. K tomuto aktu došlo po dohovore s gr. kat. kňazom dp. A. Schudichom a mnou, za prítomnosti dvoch činiteľov Rady ONV vo Svidníku, jedného činiteľa MNV v Ladomírovej a syna nebohej. Hľa, na čom sme sa vtedy dohodli:*

„Úradný záznam napísaný dňa 30. augusta 1969 na Obvodnom úrade MNV v Ladomírovej za spoločného jednania zástupcov gr. kat. a pravoslávnej cirkvi v Ladomírovej a zástupcov ONV vo veci zabezpečenia cirkevného obradu – pohrebu pre nebohú Máriu Študlíkovú vo Vagrinci...

Zástupcovia cirkví sa dohodli, že pán Schudich, správca gr. kat. farnosti v Ladomírovej súhlasí, aby náboženský obrad pohrebu pre nebohú Máriu Študlíkovú bol vykonaný v kostole vo Vagrinci dňa 31. 8. 1969 o 9.00 hod. pánom dekanom pravoslávnej cirkvi v Ladomírovej, Michalom Kernaševičom.

Pán Schudich, správca gr. kat. cirkvi v Ladomírovej, písomne nariadil kurátorskému zboru gr. kat. cirkvi vo Vagrinci, aby na stanovený deň a hodinu otvoril kostol pre výkon cirkevného pohrebu Márie Študlíkovej.

V prípade, že kurátorský zbor gr. kat. cirkvi vo Vagrinci nariadenie správcu farnosti nebude rešpektovať, pán Schudich, správca gr. kat. farnosti v Ladomírovej, súhlasí, aby kostol vo Vagrinci bol komisionálne otvo-

rený za prítomnosti zástupcov MNV a asistencie príslušníkov Verejnej bezpečnosti . . .“

Tak po prvý raz od 23. decembra 1968, kedy gr. kat. veriaci vo Vagrinci, za pomoci a spoluúčasti gr. kat. veriacich z Ladomírovej, tento chrám vo Vagrinci, možno povedať doslova „zabarikádovali“, keď vyhodili drevené staré dvere a nasadili železné, ja som mohol vstúpiť doň a odslúžiť v ňom za neb. Máriou už iba večerňu a panychídu, lebo procedúra otvorenia chrámu sa pretiahla až na odpoludňajšie hodiny.

Po pohrebe uniati znovu chrám zatvorili. (Pokračovanie).

Vladyko, vezmite mňa so sebou do Sovietskeho zväzu! Tak som veľa razy prosil Blaženého metropolitu Doroteja a Preosvieteného vladyku Nikolaja. Konečne prišiel ten čas. Dostal som list od Preosvieteného vladyku Nikolaja, v ktorom stálo čierne na bielom, že som navrhnutý na zájazd do Sovietskeho zväzu. Srdce sa mi rozbúchalo radosťou, ale zároveň aj obavami, pretože cirkevné pomery u nás ešte neboli usporiadané a moja rodina ešte nebývala v Stropkove, skadiaľ sme boli v roku 1968 násilne deložovaní. Myslel som si, že z tej cesty nebudem mať pôžitok, pretože bude kalený starosťami o rodinu. Ale Preosvietený vladyka Nikolaj moje starosti rýchlo rozohnal slovami: „Len choďte, nebojte sa, tam zabudnete na všetky starosti!“ *Mal pravdu!*

Žil som v sladkom očakávaní. Koncom mája 1970 prišlo oficiálne pozvanie Moskovského patriarchátu, v ktorom stálo:

„. . . týmto zasielam Vášmu Blaženstvu oficiálne pozvanie pre nižšieuvedené osoby, ktoré prejavili želanie navštíviť našu zem ako p ú t n i c i, aby sa bližšie zoznámili so životom ruskej pravoslávnej cirkvi a s jej posvätnými miestami. Predpokladaná doba príchodu je po sviatku Sv. Trojice.“

Keďže čas bol už blízko, začal som sa chystať na cestu. „Ozbrojil“ som sa fotoaparátom, kamerou a magnetofónom, aby som čím viacej dojmov doniesol nielen pre seba, ale aj pre našich pravoslávnych veriacich.

Sošestvie sv. Ducha. Slúžim sv. liturgiu v Šandale, na druhý deň vo Vyškovciach a oznamujem svojim veriacim kam idem, prosiac ich o sväté modlitby, ktoré by nás sprevádzali na našej púti. Ešte návšteva Preosvieteného vladyku Nikolaja, ktorý spolu s nami prežíval radostné vzrušenie a mňa aj o. Michala Olexu odviezol a odprevadil až do Košíc. Tam sme už stretli ďalších pútnikov z michalovskej eparchie o. mitrof. prot. Nikolaja Sčerbeja a o. Jána Chomu, ktorých odprevádzal Preosvietený vladyka Cyril, biskup michalovský.

Rýchlik z Prahy do Moskvy pozdí, no konečne vchádza na stanicu. Rýchla rozlúčka a naši Preosvietení biskupi nám žehnajú na cestu. Z vlaku už na nás kývajú ďalší účastníci cesty z Prahy, o. prot. Gavriil Putráš a Karel Haš.

17. júna 1970 o 17.30 odpoludnia nastáva pre nás vzrušujúca chvíľa: Prechádzame sovietske hranice. Vidíme prvých sovietskych vojakov a všetko je pre nás nové, vzrušujúce. Rýchlik zastavuje v Čope. Všetci sa hrnieme k oknám. Vozne s nami dvíhajú a vymieňajú podvozky so širším rozchodom kolies. Medzitým s tlčúcim srdcom čakáme pasovú a devízovú kontrolu. Všetko prechádza veľmi hladko, nad naše očakávanie. Ako sovietski, tak predtým aj naši pohraničníci boli veľmi milí, zvlášť keď zistili, že sme duchovní a k tomu hostia ruskej pravoslávnej cirkvi.

Konečne je po prehliadke, podvozky sú už vymenené a my sme si s uľahčením vydýchli. Hodinky si naťahujeme o dve hodiny dopredu podľa moskovského času. Je 19.50 nášho času (21.50 MČ) a rýchlik sa dáva do pohybu na ďaleką púť. Vonku sa leje ako z krhly, už sa stmieva, aj tak nič neuvidíme, a preto sa poberáme na lôžka spať. Leží sa príjemne, sme len po dvaja v kupé, ale po prvých dojmoch sen len pomaly prichádza na oči. Sníva sa mi, že cestujem vlakom ponad veľkú priepasť, že až hrôza pozrieť sa dolu a srdce mi stíska, že sa zrútime dolu. V tom odrazu odbočíme a pred nami prekrásny chrám a my ideme priamo k nemu. V tom sa prebúdzam. Bude 5 hodín ráno, sme v Ternopoli. Už nám spať nedá. V Bogdanivke vidíme krásny kostolík a v ďalšej obci vidieť cintorín. Už zďaleka svietia sv. kríže na hroboch. Takých cintorínov sme videli po ceste veľa a všade boli sv. kríže, väčšinou železné a zafarbené. Musím pripomenúť, že tak zapustené cintoríny, ako sú na niektorých našich obciach som tam nevidel. Všade je vzorná čistota a hroby, ako aj sv. kríže krásne upravené. Vidíme ďalšiu obec a čítam názov: Vijtivci. Spomínam si na svoje Vijtivci (Vojtovce), ktoré som dlhé roky obsluhoval a posielam tam v duchu pozdrav z takej istej obce v ZSSR.

Cesta ubieha veľmi rýchlo. Stále sme pri oknách, to na jednej, to na druhej strane. Keď niekto spo-

zoruje krásny chrám, rýchlo sa hrnieme na túto stranu, keď niet prekážky, tak sa rýchlo filmuje. Prechádzame rieku Dneper, skadiaľ je úchvatný pohľad na Kyjev. Zlaté kupoly chrámov sa blyštia v poludňajšom slnku a my si nenecháme ujsť túto príležitosť, aby sme si to nezvečnili kamerou. Konečne náš sprievodca, ktorý nás po ceste zásoboval čajom, nám oznámil, že Moskva je neďaleko. Ruské neďaleko bolo našich ešte plných 250 km, no už nás pojalo vzrušenie. Obliekli sme si podriasniky, vzali sv. kríže na prsia, aby nás naši hostia hneď poznali a nemuseli medzi toľkým davom ľudí hľadať. Je tri štvrte hodiny po polnoci, rýchlik pomaly zastavuje. Rýchle berieme kufre a vystupujeme na nádraží. Sme v Moskve. (Pokračovanie.)

Píšu nám naši dopisovatelia

PRAVDU CHCEME!

Na túto tému pred 35 rokmi som písal v škole diktát o veľkom ľudovom zhromaždení v Martine, kde naši predkovia vzniesli požiadavku: pravdu, pravdu chceme! Odmietali lož a žiadali pravdu, spravodlivosť pre celý národ, pre porobenú slovanskú vetvu.

Nám, ich potomkov po storočnom časovom odstupe prichodí tiež o tú holú pravdu zápasiť a víťaziť. Pravoslávna cirkev v našom národe hoci nepočetná, žije z tých starých tradícií, ktoré už pred 1100 rokmi formovali náš štátny útvar a usmerňovali mravný a náboženský život na Veľkej Morave. Slávna doba cyrilometodejská, to je kus histórie našej vlasti, je to aj história našej cyrilometodejskej pravoslávnej cirkvi, z ktorej my dodnes žijeme a v ktorej budeme žiť v našom potomstve.

Svetlú i temnú minulosť nášho ľudu pod Karpatami zaznamenali a uchovali dejiny v knihách do litery, v minulosti ťažko dostupných širokým ľudovým vrstvám. Dnes je tlačené slovo takrečeno chlebom každodenným pre každého. Dobrá kniha, časopis či noviny sa stávajú pre mnohých priateľom najvzácnejším. Pobavia, potešia, poučia, usmernia. Oduševnia, nadchnú do práce, do boja za pravdu, spravodlivosť, za ideály. Správne informujú, vychovávajú. My, pravoslávni kresťania, máme svoje publikácie, ktoré zverejňujú našu náuku, hlásajú slovo Božie, bojujú so zlom, demaskujú lož a podvod; odkrývajú čitateľom pravdu a ukazujú priamy smer k Bohu bez zbytočných a škodlivých medzičlánkov, ľudských autorít. Naša tlač správne informuje a učí pravdu milovať a zlo napravať. Má hlboký mravne-výchovný dosah na svojich čitateľov, medzi ktorými je veľa inovercov.

Tristo rokov bol a je náš človek zavádzaný. Chytráctvom i nátlakom bol nebadane odpútavaný od Christovej pravoslávnej cirkvi a tlačený do únie, vháňaný do lona panskej rímskej cirkvi, kde nachádzal len hrob pre seba. Tristo rokov zradní kňazi za dobrú pôživeň ohlupovali nášho kresťana báchorkami o „večnom Ríme". Vybudovali systém rozhodného a hromadného rozchodu s pravoslávím. Poprekrúcali dejiny, zdiskreditovali kult východnej bohopocty, rečnili a písali v duchu latinizácie, špiniac tak do vlastného hniezda.

Len si zalistujme v ich publikáciách spred 20 rokov, o terajších ani nehovoriac. Koľko malodušnosti, nelásky k svojeti, áno, koľko podlizovania, ponižovania samých seba pred všemocným rímskym pánom tam nájdeme. Vytváranie atmosféry triumfálnej rímskej cirkvi, s gloriolou „neomylného námestníka" je aj dnes, v dobe ekumenizmu. Ich krédom a hlavným argumentom proti pravoslávíu i proti iným nekatolíckym cirkvám je Rím.

Bratia! S elánom a v mene Božom vykročili sme do roku 1971. Čakajú nás v ňom veľké a zodpovedné úlohy na poli pracovnom i duchovnom. Musíme ďalej oživovať, rozvíjať a upevňovať ducha našich slovanských apoštolov, postaviť sa nebojácne a nezištne, srdcom i rozumom do služieb našej východnej pravoslávnej cirkvi Christovej. Zapredanci Vatikánu narobili už veľa škody vo východnom košiari. Zabráňme ďalším škodám naším uvedomím si pravdy. Hovorí sa, že malá žaba sa nebojí veľkej vody. Naša zdecimovaná cirkev smelo odoláva tlaku mocnej a panovačnej mladšej sestry — rímskej cirkvi a jej prisluhovačky — únie. Ako dobrá mať zhľadáva svoje rozutekané a ustrašené deti a berie ich pod ochranu. Záleží nám na každom veriacom, i na tom, ktorý sa pomýlil, alebo klesol pod nátlakom. Pre každého máme láskavé, pravdivé slovo, chceme slúžiť všetkým, a to slovom hovoreným i tlačeným, ale najmä príkladom.

Milujme, čítajme a podporujme našu tlač, čerpajme z nej posilu a priamosť. Treba sa duchovne vzdelávať, vedomosti prehlbovať. Treba nám hlbšie vniknúť do tajov klenotnice východnej cirkvi, neprajníkmi a zradcami zatvorenej na sedem zámkov. V tejto klenotnici nájdeme to, čo práve potrebujeme. Veríme, že naša tlač sa zhostí svojej náročnej a zodpovednej úlohy. Buďme jej nápomocní slovom i skutkom. Zásobujme ju kvalitnými a hodnovernými správami a článkami. Bude taká, akú si ju vytvoríme. Chceme, aby bola poučná a zaujímavá, aby vyjadrovala túžby a potreby, radosti i žalosti nás všetkých. Je tu, pravda, i finančná stránka, ktorá je často rozhodujúca. Otvorme svoje srdcia a darujme ten peniaz tak, ako mnohí z nás robili v minulosti. V tomto roku tak urobme všetci, uvedomelo a dobrovoľne prispejme na materiálne zabezpečenie našej tlače. Ochotne pošlite svoje dary na tlačový fond.

Nemáme vlastných boháčov, ani strýkov, preto mecenášmi si musíme byť sami! Kto miluje svoj obrad a vieru, obeť túto prináša rád.

Andrej Malina, Úpor

Z ústredia

SPRÁVA O POBYTE DELEGÁCIE PRAVOSLÁVNEJ CIRKVI V ČESKOSLOVENSKU, V GRÉCKU V DŇOCH 14.–26. XI. 1970

Zostava delegácie: metropolita pražský a celého Československa Dorotej, biskup michalovský Cyril a kancelár prot. dr. A. J. Novák.

Návšteva bola vykonaná na pozvanie vedúceho gréckej pravoslávnej cirkvi arcibiskupa aténskeho a celého Grécka Jeronýma.

Dňa 14. XI. 1970 delegácia odletela z Prahy do Atén, kde bola privítaná arcibiskupom Jeronýmom a jeho suitou na letisku. Privítací prejav predniesol arcibiskup Jeroným. Odpovedal metropolita Dorotej a odovzdal ako dar od našej cirkvi krištáľovú vázu. Na budúci deň dopoludnia vykonala delegácia za spoluúčasti duchovenstva gréckej cirkvi sv. liturgiu v katedrále, ktorá bola do posledného miesta naplnená veriacimi. Ku koncu sv. litur-

gie uvítal pred zhromaždenými arcibiskup Jeroným našu delegáciu. Odpovedal mu metropolita Dorotej. Pri tejto príležitosti náš metropolita odovzdal arcibiskupovi Jerónymovi rad sv. Cyrila a Metoda. Metropolitov prejav bol prítomnými prijatý priaznivo. Na počesť našej delegácie bol usporiadaný obed v monastieri Pendelis za prítomnosti pracovníkov ústredia gréckej cirkvi a ministra pre výchovu. Prejavy predniesli arcibiskup Jeroným a metropolita Dorotej. Odpoludnia sme si prezreli monastier Kaissariani, ktorý pochádza z XI. storočia.

Dňa 16. XI. 1970 naša delegácia navštívila cirkevnú nemocnicu, ktorá je práve vo výstavbe, a potom cirkevný sirotinec a školu vo Vuligmeni. Večer sme navštívili chrám sv. Juraja, ktorý sa týči nad Aténami oproti Akropole.

Nasledujúceho dňa sme navštívili Národné múzeum, kde sme sa zoznámili s archeologickými vykopávkami a sochárskymi pamiatkami. Delegáciu potom prijal vedúci čsl. veľvyslanectva p. charge d'afaires Švestka.

Na počesť našej delegácie usporiadalo vedenie cirkevného seminára Rizarion za prítomnosti arcibiskupa Jeronýma, profesorského zboru a študentov ústavu obed. Spevácky zbor seminára predniesol niekoľko ukážok byzantskej hudby. Odpoludnia si delegácia prezrela Akropolis a Agoru. Večer navštívil našu delegáciu v hoteli Elektra, kde bola ubytovaná, metropolita kavalský Alexander.

Dňa 18. XI. 1970 sme navštívili teologickú fakultu. Dekan fakulty nás privítal a metropolita Dorotej prehovoril o vzťahu cirkvi k ekumenickému hnutiu. Prítomný bol aj arcibiskup Jeroným, ktorý s delegáciou potom navštívil mys Sunion, kde usporiadal v úzkom kruhu obed. Na ceste do Sunionu navštívila delegácia chrám sv. Alexandra a cirkevný starobinec, kde metropolita Dorotej pozdravil jeho obyvateľov.

Večer sa konalo na počesť našej delegácie prijatie u Posvätnej synody; počas tohto prijatia arcibiskup Jeroným udelil všetkým členom našej delegácie rad sv. Pavla. V tej istej budove bol potom usporiadaný večer apoštolskou diakoniou gréckej cirkvi s cirkevnými spevmi. Delegáciu pozdravil vedúci diakonie. Odpovedal náš vladyka metropolita.

Dňa 19. XI. 1970 delegácia navštívila byzantské múzeum a odpoludnia odcestovala loďou na ostrov Eginu, kde navštívila monastier sv. Nektaria a monastier sv. Niny. Vladyka metropolita predniesol príležitostné prejavy.

Dňa 20. XI. 1970 delegácia navštívila byzantský monastier Dafni z XI. storočia a školu pre diakonisy — sociálne pracovníčky gréckej cirkvi — kde po prejavoch vedúceho delegácie k študentkám zaspievali tieto niekoľko duchovných piesní. Navštívili sme i chrám sv. Barbory.

Mierový pracovník a účastník VMS dr. Takis Konstantopoulos obdržal večer z rúk vladyku metropolitu rad sv. Cyrila a Metoda.

Dňa 21. XI. 1970 metropolita Dorotej a ostatní členovia našej delegácie odslúžili ráno sv. liturgiu v starom byzantskom chráme Uvedenia Presv. Bohorodičky. Kázal vladyka metropolita. Potom sme navštívili cirkevnú školu pri ženskom monastieri, kde je aj gymnaziálny oddiel. Študentky sa zhromaždili na nádvorí v počte asi 450. Prehovoril k nim vladyka metropolita. Obeda v tomto ústave v Heliopolise sa zúčastnil arcibiskup Jeroným. Odpoludnia sme navštívili ženský monastier, ktorý sa stará o cirkevný sirotinec; mali sme rozhovor s monachyňami.

Dňa 22. XI. 1970 bola delegácia prítomná na sv. liturgii, ktorú slúžil arcibiskup Jeroným za zosnulých aténskych arcibiskupov. Večer bola usporiadaná na počesť delegácie recepcia, počas ktorej zaspieval spevácky zbor žalmistov byzantské piesne. Prejavy mali arcibiskup Jeroným a metropolita Dorotej, ktorý sa tiež porozprával s členmi speváckeho zboru. Na recepcii bol prítomný tiež p. Švestka za československé veľvyslanectvo. Vladyka metropolita odovzdal p. arcibiskupovi umeleckú likérovú súpravu.

Dňa 23. XI. 1970 odcestovala delegácia autom spolu s metropolitom katirinským Varnavasom, ktorý nás sprevádzal a ktorý, ako je známe, bol m. r. v marci v Prahe, do mesta Katirini, vzdialeného 450 km od Atén. V Katirini privítalo vladyku metropolitu miestne duchovenstvo, s ktorým mal vladyka metropolita besedu. Po nej vykonali u metropolitu Doroteja oficiálnu návštevu zástupcovia mesta, kraja a branných síl.

Dňa 24. XI. 1970 navštívila delegácia novostavbu kláštorného sirotinca, starobinca a ústavu pre choromyseľných, potom budovu tzv. duchovného strediska, ďalej detské jasle, školu pre dievčatá v meste Litochoron a monastier sv. Dionýzia Olympského na hore Olymp. Monastier dal vybudovať metropolita Varnavas.

Večer sa delegácia zúčastnila na večernej bohoslužbe v starom chráme sv. Kataríny, umiestnenom na miestnom cintoríne. Prišli početné skupiny veriacich, ktoré sa ani nezmestili do chrámu. Po večernej bohoslužbe navštívil metropolita tzv. vyšší seminár duchovný, pre maturantov; aj k nim pri spoločnej večeri prehovoril.

Dňa 25. XI. 1970. V ten deň oslavovalo mesto Katirini odpust. Metropolita Dorotej a metropolita Varnavas odslúžili v katedrále spoločne s ostatnými členmi delegácie a miestnym duchovenstvom sv. liturgiu, po ktorej sa konal sprievod mestom, vyzdobenom vlajkami. Na námestí prehovoril metropolita Varnavas k zhromaždeným veriacim, počet ktorých sa odhadoval na tisíce. Potom prehovoril metropolita Dorotej z tribúny k ľudu a vyznamenal metropolitu Varnavasa radom sv. Cyrila a Metoda, čo bolo prítomnými prijaté potleskom. Starosta mesta usporiadal na počesť delegácie recepciu za účasti zástupcov duchovenstva, miestnych úradov a delegátov všetkých obcí kraja. Pozdravy predniesol metropolita Varnavas, zástupca starostu mesta, ktorý ochorel, vedúci kraja, vedúci starostenskej rady, oblasti a metropolita Dorotej. Jeho prejav bol uvítaný potleskom. Po rozlúčke nasledovala cesta autom do Atén.

Rozlúčili sme sa 26. XI. 1970. Boli sme odprevadení na letisko arcibiskupom aténskym a jeho suitou a po srdečnej rozlúčke sme sa vrátili do vlasti.

Naša delegácia bola pri všetkých príležitostiach srdečne vítaná zástupcami gréckej cirkvi, štátnych úradov a veriaceho ľudu, ktorý sa netajil sympatiami k našej cirkvi a vlasti. Prejavy metropolitu Doroteja, ktoré boli zväčša improvizované, boli prednášané oficiálnym jazykom pravoslávnych cirkví — ruštinou a prekladané boli výborným spôsobom pracovníkom gréckej cirkvi do gréčtiny. Tieto prejavy boli vždy sledované s veľkou pozornosťou. Delegácia prispela výdatne ku kontaktom medzi našou cirkvou a cirkvou gréckou, ktorá je pevne spätá s ľudom a prispieva vo veľkej miere k morálnej úrovni gréckeho pracujúceho človeka každého veku. Grécka pravoslávna cirkev má veľký záujem o udržanie nadviazaných kontaktov. Táto cirkev je ochotná podporovať našu cirkev morálne aj ináč v prípade potreby. Želala by si najmä výmenu tlače a je ochotná zaslať odborné spisy pre študijné potreby našej cirkvi. Neodvolala ani svoju ponuku ude-

liť štipendium poslucháčom teológie z našej vlasti, ktorá požíva skutočnú vážnosť v gréckej zemi pre svoju ekonomickú a kultúrnu vyspelosť.

n.

Zo života prešovskej eparchie

Archijerejská sv. liturgia

Dňa 15. XI. 1970 Preosvietený vladyka Nikolaj, biskup prešovský, v sprievode d. o. prot. P. Spišáka, riaditeľa ER, navštívil farnosť Petrová, okr. Bardejov, aby sa tam zúčastnil a svojou prítomnosťou urobil ešte radostnejšiu cirkevnú slávnosť spojenú **s vysvätením chrámu po oprave vnútrajška.** Slávnostnú sv. archijerejskú liturgiu odslúžil Preosvietený vladyka Nikolaj, d. o. riaditeľ ER, miestny duchovný a duchovní z okolia. Po sv. liturgii **zablahoželal Preosvietený vladyka veriacim k vykonanej práci pri oprave chrámu, poďakoval im aj dôst. otcovi predstavenému tohto chrámu za ich námahu a starostlivosť o farnosť aj za ťažkých podmienok, v ktorých ešte stále pravoslávna cirkev žije.** K veriacim prehovoril tiež d. o. prot. Peter Spišák. Nakoniec miestny duchovný poďakoval v mene kurátorského zboru, veriacich i v mene svojom Preosvietenému vladykovi, otcom duchovným a všetkým hosťom za účasť, za slová uznania a za spoločné modlitby k Všemohúcemu.

Spoluužívanie chrámu

Bardejov: Pravoslávni veriaci sa i v Bardejove dočkali, po dlhých mesiacoch čakania, spravodlivosti — **spoločného užívania chrámu v Bardejove s bratmi gréckokatolíkmi.** V nedeľu dňa 15. XI. 1970 prvýkrát po dvoch rokoch opäť vošli do chrámu, o ktorý sa vzorne starali za osemnásť rokov a **z ktorého boli vyhodení na ulicu v roku 1968.** Pravoslávni veriaci spolu so svojím otcom duchovným Lakatom sa v tú nedeľu ozaj veľmi radovali. **Slávnostnú sv. liturgiu odslúžil miestny duchovný, ktorý ďakoval Bohu za láskavosť, ktorú preukázal bardejovským veriacim a dal sa im dožiť spravodlivosti.**

Pobočná administrácia

D. o. prot. Ján Tutko bol dňom 15. XI. 1970 poverený pobočnou administráciou farnosti **Breznička, okr. Svidník.**

Zo života michalovskej eparchie

PRACOVNÁ PORADA

— V pondelok, dňa 30. novembra 1970, na Úrade eparchiálnej rady pravoslávnej cirkvi v Michalovciach konala sa riadna pracovná porada pravoslávneho duchovenstva michalovského arcidekanátu.

Po spoločnej modlitbe Preosvietený vladyka Cyril, biskup michalovský, vo svojom otváracom prejave srdečne privítal zhromaždené duchovenstvo a hostí na porade a predniesol obšírny referát o pobyte delegácie vedúcich činiteľov našej pravoslávnej cirkvi z Československa na oficiálnej návšteve u bratskej pravoslávnej cirkvi v Grécku v dňoch od 14. do 26. novembra 1970. Prítomní vypočuli referát s veľkou pozornosťou a záujmom. O. mitr. prot. **Jozef Iljuk,** okresný arcidekan, **predniesol situačnú správu zo života farností** a oboznámil prítomných s obsahom medzicirkevných jednaní a konzultácií na úrovni okresu.

V diskusných príspevkoch prítomné duchovenstvo zhodnotilo situáciu na jednotlivých farnostiach a poukázalo na tú skutočnosť, že v rokoch 1968—69, v období tzv. socializmu s ľudskou tvárou rôzne záškodnícke elementy kontrarevolučného zamerania, ktoré narobili veľa zla nášmu národu, vrhli sa aj na našu pravoslávnu cirkev, v dôsledku čoho na mnohých obciach bola zrušená systemizácia pravoslávnych farností v prospech gréckokatolíckej cirkvi, a to aj v takých obciach, kde prevažná väčšina veriacich hlásila sa za príslušníkov pravoslávnej cirkvi. Od pravoslávnych boli násilne prevzaté chrámy a stali sa prípady, kedy pravoslávni kňazi boli deložovaní z farských budov.

Takto na mnohých obciach pravoslávna cirkev bola potlačená a pravoslávni veriaci zostali bez možnosti nábožensky sa vyžívať.

V súčasnej dobe konštatuje sa, že na viacerých obciach v obvode michalovskej eparchie žijú veriaci príslušníci pravoslávneho vierovyznania a tiež aj príslušníci nového uniatskeho gr. kat. vierovyznania, ktorí majú v držbe cirkevné a farské objekty. Aby príslušníci oboch vierovyznaní mali možnosť nábožensky sa vyžívať, v zmysle právoplatných štátnych zákonov, na viacerých takých obciach už aj došlo k uzavretiu dohôd na spoločné dvojstranné užívanie chrámov pre bohoslužobné potreby pravoslávnej a gréckokatolíckej cirkvi. Avšak je ešte veľa aj takých obcí, kde k uzavretiu dohôd na spoločné užívanie chrámu nedošlo pre neochotu zo strany gréckokatolíkov. Už viac ako tri roky nemajú sa kde nábožensky vyžívať a čakajú, **aby boli spravodlivo doriešené ešte doposiaľ nedoriešené cirkevné problémy a takto aby aj pravoslávnej cirkvi boli zabezpečené tie isté práva na existenciu, aké práva majú aj všetky druhé vierovyznania.**

D. o. prot. Mikuláš Ščerbej, riaditeľ ER, **podal vysvetlenie na niektoré dotazy a pripomienky a prejednal s duchovenstvom niektoré aktuálne pracovné povinnosti v nastávajúcom období.**

Záverom Preosvietený vladyka Cyril vo svojom záverečnom prejave poďakoval sa duchovenstvu za úspešnú dušpastiersku, konsolidačnú a mierovú činnosť a zaželal im veľa úspechov a hojného Božieho požehnania v ďalšej práci na nive sv. pravoslávia. (M. Š.)

Christos raždajetsja!

Pri príležitosti sviatkov Narodenia Christovho a Nového roku 1971 dovoľujeme si Vám, drahí naši čitatelia, zaželať mier a pokoj, radosť a veselosť, spokojnosť a spravodlivosť vo všetkom, čo budete podnikať. Novonarodený Mesiáš sveta nech Vám žehná, nech žehná všetkým našim verným pravoslávnym veriacim na všetkých ich cestách. Nový rok nech Vám prinesie radosť z práce, ktorú konáte pre dobro spoločnosti. Redakcia.